

## OSVRT

### The Love of Books – A Sarajevo Story (Ljubav prema knjigama – sarajevska priča)

Britanski javni servis (BBC) emitirao je 22. marta 2012. godine dokumentarni film pod nazivom "The Love of Books – a Sarajevo Story" režisera Sama Hobkinsona u produkciji Oxford film & Television, kao oblik svojevrsnog obilježavanja 20. godišnjice od početka opsade glavnog grada Bosne i Hercegovine - Sarajeva.

Film govori o grupi uposlenika Gazi Husrev-begove biblioteke u Sarajevu, koji su u opsjednutom Sarajevu rizikujući vlastite živote spašavali bibliotečko blago – izuzetno vrijedne islamske rukopise, knjige i dokumente koji svjedoče o historiji Bosne i Hercegovine i bosanskog naroda.

Sudbina posebno vrijedne knjige "Muvekitove hronike", čije je prevođenje sa osmanskog na bosanski bilo u toku, posebno je interesntno. Naime, Muvekitovu hroniku iz Biblioteke je posudila profesorica Filozofskog fakulteta u Sarajevu Lamija Hadžiosmanović, da bi zajedno sa kolegama intenzivirala rad na prevodu i izvršila određena poređenja sa originalom. Rat je zatiče sa knjigama u sarajevskom naselju Grbavica.

Način na koji je direktor Biblioteke dr. Mustafa Jahić organizirao prenošenje bibliotečkog blaga iz jednog u drugi podrum u kutijama od banana u Sarajevu, gdje je nedostatak hrane bio jako izražen, njegov dolazak na posao pod snajperskom vatrom preko gradskog groblja "Bare", skrivanje iza nadgrobničkih spomenika – katoličkih ili pravoslavnih - sirene kola hitne pomoći i pomisli na porodicu, daje ne samo priču o knjigama kao centru događanja nego i ličnu priču o svakodnevnom životu prosječnog građanina Sarajeva.

Film je prvi put prikazan BiH javnosti u sklopu Sarajevskog filmskog festivala (SFF) 28. jula 2011. godine u kinu Cinema City. Međutim specijalna projekcija filma nije bila i dovoljna za sve ljubitelje filma da imaju priliku vidjeti ovaj film.

Prilika da se šira javnost upozna sa sadržajem filma pružila se tek poslije njegovog emitovanja na BBC4 i istog postavljanja na portale. Brojne reakcije pojedinaca domaće i svjetske javnosti su uslijedile poslije toga. U nastavku teksta ćemo navesti samo najinteresantnije dijelove pojedinih pisama, pisanih rukom ili mašinom, kao i pisma dobivena elektronskom poštom.

U pismu gospođe J. Blanks iz Engleske piše: "Ja sam upravo gledala ekranizovanu priču o vama i vašim kolegama kako ste sačuvali rukopise. Do suza me je dovela vaša herojska akcija da sačuvate neprocjenjivu svjetsku historiju. Riječi ne mogu iskazati dubinu mojih osjećanja i zahvalnosti svima

vama. Osjećam se zadovoljnom i ispunjenom da postoje ljudska bića u svijetu kao što ste vi koji ste rizikovali živote da bi spasili našu historiju. Ja nisam ni Srb ni Bosanac, ni Rus niti Jevrej. Ja nisam bitna, samo sam obični engleski učitelj koji živi u Engleskoj.

Svijet vam duguje mnogo. Hvala."

Pozdrav.

(Pismo napisano na engleskom i arhivirano)

Gospodin Barrie S. Clark je poslao pismo napisano štampaćom mašinom u kojem kaže

"Dragi dr. Jahić,

U ponedjeljak 20. februara 2012. gledao sam divan dokumentarni film pod nazivom Ljubav za knjigama na BBC4 TV. Gledao sam jer volim knjige i uvijek sam ih volio, i mnoge godine ja sam bio bibliotekar u Londonu.

Posjetio sam Sarajevo u oktobru 1987. godine obilazeći Jugoslaviju. Moj prijatelj i saputnik na tom putu bio je i još uvijek je, jedan od najboljih živih britanskih arhitekata. On je želio posjetiti Dubrovnik a posebno Split da pogleda ostatke Dioklecijanove palače koju je nacrtao Robert Adam u 18. vijeku.

Ja sam bio fasciniran Sarajevom i njegovom historijom i arhitekturom i bilo mi je zadovoljstvo da nađemo hotel u kome ćemo odsjesti a koji je bio jedan u kome je nadvojvoda Franz Ferdinand sklonjen poslije atentata na njega. Mi smo vidjeli spomenik posvećen njemu na ulici, sada vjerovatno oštećen ili uništen.

Ja sam gledao sa užasom i tugom uništenje Nacionalne biblioteke. Ne mogu izraziti kako je vaša hrabrost i djelotvorna akcija utjecala na mene kad sam vidio kako vi i vaše odane kolege spašavate islamske rukopise i knjige u opkoljenom gradu. Ja se pitam da li bih ja imao takvu hrabrost i odanost koju ste vi pokazali. Sarajevo i svijet knjige, i historije, i kulture duguju vam mnogo.

Jednog dana moguće je da ponovo posjetim Sarajevo. Želio bih da posjetim vašu biblioteku, da vam lično iskažem svoje divljenje.

.....

Molim vas prenesite moju zahvalnost i divljenje vašim kolegama."

(Pismo pisano na engleskom i arhivirano)

U pismu velečasnog dr. Stevena Eppersona, parohijalnog svećenika Unitarne crkve Vankuvera, piše

"Dragi dr. Jahić,

Ja sam upravo gledao BBC-evo emitovanje "The Love of Books: A Sarajevo Story". Ja sam duboko ganut i nadahnut vašom hrabrošću i odanošću

vaših uposlenika biblioteci i uspjehom u zaštiti hiljada rukopisa bibliotečke kolekcije. Duboko žalim za bezumnu smrt i uništavanje koje se desilo u vašem lijepom gradu.

Molim vas prenesite moju iskrenu zahvalnost vašim saradnicima: Osmanu Laviću, Lamiji Hadžiosmanović, Abbasu Lutumbi Housseinu i drugima za njihov junački napor koji je rezultirao zaštiti tako neprocjenjive kolekcije rukopisa i knjiga. Upoznat ću svoju kongregaciju – zajednicu koja se sastoji od kršćana, muslimana, jevreja, budista i agnostika, sa vašom pričom."

.....

(Pismo napisano na engleskom i arhivirano)

Brojne poruke zaprimljene elektronski izražavaju svoju zahvalnost direktoru i njegovim saradnicima za izuzetnu hrabrost koju su pokazali u teškim danima. Malcolm Hutchinson iz Keswicka, Cumbria (Engleska), Suzana Civa iz Den Haaga, Stanislav Živkov iz Pančeva, Vojvodina i mnogi drugi.

Drugo prikazivanje filma u Sarajevu upriličeno je 28. jula 2011. godine, opet kao specijalno emitovanje u Turskom kulturnom centru u Sarajevu. Nedavno je, 17. aprila 2012. godine, televizijska kuća Al-Jazeera Balkans prikazala ovaj dokumentarni film tako da je šira javnost ovih prostora imala priliku gledati i slušati istinite priče o životu Sarajlija u opkoljenom gradu i njihovoj borbi da zaštite kulturna blaga ove zemlje. Zaštita bibliotečkog blaga Gazi Husrev-begove biblioteke u Sarajevu je posebno bila značajna nakon spaljivanja Orijentalnog instituta u Sarajevu 17. maja 1992. te Nacionalne i univerzitetske biblioteke 25. na 26. august 1992. godine. Tada je uništeno neprocjenjivo nacionalno i kulturno blago ovih prostora.

Lične priče pojedinaca u opkoljenom Sarajevu, privrženost knjizi i ustanovama u kojima se knjige nalaze i godinama sakupljaju i nabavljaju - postanu vremenom za mnoge uposlenike dio njih samih. Oni se identifikuju sa knjigama. Kao što reče u filmu gospodin Duško Toholj "nestade ono u što sam godinama ulagao" a bio je dugogodišnji direktor Nacionalne i univerzitetske biblioteke u Sarajevu. Lutumba Houssein, porijeklom iz DR Kongo, uposlenik Gazi Husrev-begove biblioteke, kaže "kako da napustim zemlju kad joj je teško kad me je ona primila i prihvatila kad je meni bilo teško. Bez knjiga nema ni života za nas". I mnogi dijele ovu posljednju misao. Ko voli knjige voli i ljude bez obzira na vjeroispovijest i zemlju porijekla.

Bibliotečko bogatstvo Gazi Husrev-begove biblioteke je uvijek bilo vrijedno, ali je poslije rata 1992.-95. posebno dobilo na značaju. Kad je uništeno i zapaljeno nebrojeno mnogo biblioteka, javnih i privatnih, ova Biblioteka je sačuvana kompletna. Čak se i Muvekitova hronika, posuđena na par dana uz odobrenje direktora vratila svome "jatu" - bibliotečkom fondu Gazi Husrev-begove biblioteke.

Film je snimljen, knjige su sačuvane a na budućim generacijama je da izvlače pouke i čuvaju svoje. Bosna i Hercegovina će još dugo, nažalost, biti neiscrpna građa za umjetnička djela upravo zbog događaja iz bliske prošlosti.<sup>1</sup>

Hamida Karčić

---

1 Ovaj tekst odražava informacije koje su bile dostupne u vrijeme njegovog završetka – maj 2012. godine.